

REGISTERBLAD

Namn och datum: Magnus Martinsson (redigerat 15-2-1999)

Område av riksintresse för naturvård i Gotlands län

Områdesnummer: [NRO09040](#)

Områdesnamn: [TORSBURGEN-HERRGÅRDSKLINT-RUSSVÄTARNA](#)

Kommun: Gotlands

Kartblad: 6J SO, 6J SV Mittpunkt: 6J 3f 30

Areal: 740 ha land

Naturgeografisk region: 14 c Gotland

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med lägre relativ höjd än 20 m

Riksvärde

inlandsklintar, strandvallar	fossil	
	alvar	flora
	tidvis översvämmad mark	flora

Värdeomdöme: Området omfattar den mäktiga inlandsklinten Torsburgen, klintarna Herrgårdsklint och Millklint samt våtmarkerna Diksmyr och Russvätarna. Området uppvisar märkliga och storslagna geologiska drag. Området ligger isolerat och har vildmarkskaraktär. Russvätarna består av säregna våtmarker belägna i svackor på magra alvarmarker med värdefull flora. På omgivande alvarmarker växer gotlandssippa. Den är bara känd från fyra lokaler i Ardre och Kräklingbo socknar på östra Gotland. Den rikaste förekomsten finns SV Russvätarna.

Huvudkriterier:

- A. Stora inlandsklintar.
- B. Hela området är bevarat i sitt naturliga tillstånd. Området är endast påverkat av mindre avverkningar samt några körvägar.
- C. Största förekomsten av gotlandssippa. Rik förekomst av gulkronill.
- E. Säregna geologiska formationer och vätar med avvikande utseende.

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion.

Förutsättningar för bevarande: Områdets värden påverkas negativt av vägar, luftledningar, okänsliga skogsavverkningar, utdikningar och bebyggelse. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.

Säkerställande: Klass 1-område i Länsstyrelsens sammanställning över områden med värdefull natur (Länsstyrelsen 1984).

Torsburgen är av regeringen föreslaget Natura2000-område.

Områdets huvuddrag: Två av Gotlands största inlandsklintar på vars krön fornborgar anlagts. Torsburgen når ca 71 m ö h.

Torsburgen är högst i norr och i väster, norr och öster begränsas den av branta klintsidor. Längst i norr ligger några raukar. Platån utgörs av småkuperad hållmark med rundhällsliknande bildningar. Sydost om Torsburgen ligger Millklint och Herrgårdsklint. De är lägre än Torsburgen.

Bergen är bevuxna med barrblandskog med förekomst bl a av timjansnyltrot. I rasbranterna växer hassel och try samt de sällsynta växterna gulkrönill och uddbräken. Diksmyr domineras av agvegetation, men i kanterna ger översilning upphov till artrik källkärrvegetation.

I våtmarkerna häckar tranor. Här förekommer också blodiglar. I rasbranternas granbestånd trivdes den sällsynta lundsångaren innan alltför kraftiga röjningar till stor del eliminerade förutsättningarna för häckning.

Landskapsbilden präglas av den ovanligt höga klintbranten i kombination med den vackra skogstypen.

Torsburgen och Herrgårdsklint är omtyckta utflyktsmål med vidsträckta och omväxlande strövmarker.

År 1992 drabbades stora delar av Torsburgen av en omfattande skogsbrand: Tidigt på morgonen den 9 juli började det att brinna i skogen på den södra delen av Torsburgen, ett par hundra meter norr om Ardre luke. Försommaren hade varit ovanligt varm och regnfattig, och marken var knastertorr. Den här dagen blåste det dessutom en frisk sydlig vind. Branden spred sig därför snabbt norrut över Torsburgen och vidare mot Hajdeby gård och Kräklingbo kyrka. Trots omfattande insatser av räddningstjänst, militär och frivilliga tog det flera dagar innan branden kunde hejdas. Vid det laget hade ett 10 km² stort skogsområde bränts av. På själva Torsburgen berördes nästan all skog på den centrala och norra delen av branden. Många skogsägare drabbades naturligtvis hårt av branden. Men från naturvårdssynpunkt var den inte enbart av ondo. Många djur, växter och svampar gynnas nämligen av skogsbränder, och vissa arter bark- och vedlevande insekter lever nästan uteslutande på brända träd.

Som ett resultat av 1992 års brand kommer Torsburgen därför under åtskilliga decennier framåt att utgöra en på Gotland unik livsmiljö för dessa brandberoende och i flera fall hotade arter. Skogsbranden 1992 var dock inte den första på Torsburgen. När Linné besökte Torsburgen sommaren 1741 noterade han att platån nästan helt saknade skog, "ty vådeld hade länge sedan förtagit honom". Den "vådeld" som Linné syftar på är troligen den stora skogsbrand som sommaren 1655 härjade betydande delar av Alskog, Ala, Ardre och Kräklingbo socknar.

Före 1992 års brand täcktes nästan hela Torsburgen av barrskog. Inom de områden där branden drog fram dödades dock en stor del av träden av hettan. På andra brändes rötterna av, och dessa träd har därefter fällts av vinden. Bäst klarade sig granskogen nedanför burgens nordbrant.

Anmärkningar: Strandvallar av riksintresse skall finnas i området. VMI-ID: 6J3F07

Referenser:

Gotlands kommun, 1995: *Vision Gotland 2010*.

Länsstyrelsen i Gotlands län, 1984: *Värdefull natur på Gotland*.

Martinsson, M., 1997: *Våtmarker på Gotland*. –Länsstyrelsen i Gotlands län.